

УДК 330.322:338.124.4

**RISKS AND PROSPECTS OF INVESTMENT IN CRISIS CONDITIONS
РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ В КРИЗОВИХ УМОВАХ****Atamanchuk Z. / Атаманчук З. А.***Ph.D. in Economics, Assoc. prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-6139-1653

Bila I. / Біла І.В.*Bachelor Student / студентка СО «Бакалавр»*

ORCID: 0000-0002-6969-7702

*Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Akademyka Yanhelia, str. 4, 21001**Донецький національний університет імені Василя Стуса,**Вінниця, Академіка Янгеля, 4, 21001*

Анотація. У даній статті з'ясовано сучасні проблеми в процесі інвестування, фактори, які впливають на інвестиційну спроможність. Обґрунтовано, на фоні яких криз, акції великих компаній за останні кілька років зменшились у вартості. Було визначено, яким чином інвестор може отримати найвищий дохід в найкоротший термін та які ризики при цьому він мусить врахувати. У ході дослідження були виявлені компанії, які є найкращим способом капіталовкладень, а також причини, через які одні з найбільших компаній світу є ризиковими та невдалими способами вкладення власного капіталу.

Ключові слова: інвестування, дивіденди, інвестиційна діяльність, криза, капіталовкладення.

З початком 2022 року інвестори стикаються з новими проблемами. Інфляція в США досягла найвищого рівня за останні 40 років. Китай готовий миритися з уповільненням зростання сьогодні в обмін на більш стійку економіку в майбутньому. Оцінки ризикованих активів залишаються високими і, незважаючи на нещодавнє підвищення, процентні ставки залишаються близькими до історичного мінімуму. Успішне зорієнтованість у цьому середовищі вимагатиме навичок і пильної уваги до динаміки ринку. Тому доцільно дослідити ключові моменти 2022 року, потенційні джерела привабливих прибутків, способів ефективного інвестування.

Метою даної роботи є визначення ризиків у процесі інвестування, а також дослідження перспектив вкладення капіталу в період кризи.

Пандемія COVID-19, економічні кризи, військові конфлікти, торговельні війни, які з'явилися впродовж останніх кількох років, спричинили різке падіння прямих іноземних інвестицій. Саме цьому питанню приділяють багато уваги чимало вітчизняних та іноземних науковців, зокрема: Атамась Г., Базилюк Я., Гейко Т., Дешко А., Вінокуров Я., Харчук С., Шайтанова Є., Квашневський Д., Benjamin Curry, Kat Tretina, A. Michael, Л. Дж. Гітман, М. Д. Джонк та інші.

Існує багато способів інвестування — від дуже безпечних варіантів, таких як рахунки на грошовому ринку, до варіантів із середнім ризиком, таких як корпоративні облігації, і навіть варіантів із вищим ризиком, таких як індексні фонди акцій. Це означає, що ви можете об'єднати інвестиції для створення всебічного та диверсифікованого, тобто більш безпечного портфеля [1].

Коли інвестор вирішує, у що інвестувати, він хоче врахувати кілька факторів, зокрема власну толерантність до ризику, часовий проміжок, знання

про інвестування, фінансову ситуацію та суму, яку ви можна інвестувати. Якщо першочерговою метою інвестора є збагачення, він може обрати інвестиції з меншим ризиком, які принесуть помірний прибуток, або може взяти на себе більший ризик і прагнути до вищого прибутку. Під час інвестування зазвичай існує компроміс між ризиком і прибутком. Або можна застосувати зважений підхід, маючи абсолютно безпечні грошові інвестиції, водночас даючи можливість для довгострокового зростання. Найкращі інвестиції на 2022 рік дозволяють робити і те, і інше, з різними рівнями ризику та прибутку. Толерантність до ризику означає, наскільки потенційний інвестор може витримати коливання вартості інвестицій. Чи готовий інвестор йти на великий ризик, щоб потенційно отримати великі прибутки, або йому потрібне більш консервативне портфоліо. Толерантність до ризику може бути психологічною, а також просто залежною від особистої фінансової ситуації.

Консервативним інвесторам або тим, хто наближається до пенсії, може бути зручніше виділити більший відсоток своїх портфелів на менш ризиковані інвестиції. Вони також чудово підходять людям, які заощаджують як на короткострокові, так і на середньострокові цілі [2]. Глобальні потоки прямих іноземних інвестицій минулого року відновилися до допандемічного рівня й досягли 1,6 трильйона доларів. Транскордонні угоди та міжнародне проєктне фінансування були особливо сильними, чому сприяли невисокі умови фінансування та стимулювання інфраструктури. Однак відновлення нових інвестицій у промисловість залишається нестабільним, особливо в країнах, що розвиваються. Це нестійке зростання реальних продуктивних інвестицій, ймовірно, збережеться до кінця 2022 року. Наслідки війни в Україні з потрібною продовольчою, паливною та фінансовою кризами, а також триваюча пандемія COVID-19 і кліматичні зміни створюють додаткові обмеження, особливо для розвитку країни. Оцінки глобального зростання за рік уже знизилися на 1 %. Існує значний ризик того, що імпульс для відновлення міжнародних інвестицій передчасно зупиниться, перешкоджаючи зусиллям щодо збільшення фінансування для сталого розвитку.

У найближчі роки будуть проведені фундаментальні реформи в сфері міжнародного оподаткування. Очікується, що ці реформи матимуть значні наслідки для інвестиційної політики, особливо в країнах, які використовують фіскальні стимули та спеціальні економічні зони [3]. Інвестиції транснаціональних корпорацій у нові закордонні проєкти минулого року були на п'яту частину нижчими за рівень до пандемії, незважаючи на прибуткову маржу. У країнах, що розвиваються, вартість нових проєктів залишається на попередньому рівні. Цього року були ознаки розслаблення. Попередні дані за перший квартал свідчать про падіння на 21 % глобальних оголошень про нові проєкти, на 13 % падіння транскордонної M&A активності та на 4 % падіння міжнародних проєктних фінансових угод. Після різкого падіння в перший рік пандемії міжнародні інвестиції в ЦСР минулого року підскочили на 70 %. Однак основне збільшення інвестицій відбулося у відновлювані джерела енергії та енергоефективність, де вартість проєктів була більш ніж утричі вищою за рівень до пандемії.

Міжнародне проєктне фінансування стає все більш важливим для інвестицій для досягнення Цілей сталого розвитку та боротьби зі зміною клімату. Деякі позитивні кроки зроблені у цих областях у 2021 році.

Минулого року було оголошено про рекордну кількість міжнародних угод про проєктне фінансування – 1262 проєкти, вартість яких зросла більш ніж удвічі до 656 доларів. На світових фінансових ринках кількість інвестиційних продуктів, орієнтованих на сталий розвиток, зросла на 63 % порівняно з 2020 роком, оскільки уряди в усьому світі прагнуть розробити стійкі рамки фінансового регулювання. У звіті також зазначено, що запровадження глобального мінімального податку на прямі іноземні інвестиції матиме важливий вплив на міжнародне інвестиційне середовище. У табл. 1 розглянуто фінансові результати діяльності двох великих компаній, які є популярними для інвестування. [4].

Таблиця 1 – Фінансові результати діяльності ExxonMobil та Tesla Inc.[9]

Показник	ExxonMobil	Tesla Inc.
Дохід (млрд.дол.)	106,85	21,45
Операційні витрати (млрд.дол.)	14,23	1,69
Чистий дохід (млрд.дол.)	19,66	3,29
Маржа чистого прибутку (млрд.дол.)	18,40	15,34
Прибуток на акцію (млрд.дол.)	4,45	1,05
ЕВІТДА (млрд.дол.)	26,05	4,81
Ефективна ставка податку, %	20,55	8,39

Компанія ExxonMobil посідає друге місце в світі за ринковою капіталізацією. Це найбільша компанія в США. Нафтогазові компанії видобувають близько 3,8 барелів нафтового еквіваленту за 24 години. Майнінгові активи компанії розташовані в понад 40 країнах. Крім видобутку вуглеводневих ресурсів, Exxon Mobil є виробником палива, хімікатів і мастильних матеріалів. Розвивається також напрямок отримання зрідженого газу. На початок 2021 року акції компанії Exxon Mobil піднялись у вартості на 0,65 доларів. Саме постійне зростання цін на нафту стало позитивним фактором та головною причиною покращення даного показника. Зниження видобутку ресурсів на 6,4 % через незвичні зимові морози у 2021 році є одним із факторів, що стримують зростання. Операційні грошові потоки даної компанії збільшилися аж на 47,5 % всього лише за один рік. Це стало причиною того, що компанії вдалося знизити боргові зобов'язання до показника у 3,4 млрд доларів. Якщо оцінювати динаміку в цілому, то фірма змогла продемонструвати інвесторам досить позитивні фінансові результати. Цьому не завадило падіння цін на нафту в 2020 році на тлі пандемії, що призвело до скорочення світового

попиту на вуглеводні. Емітент здатний генерувати достатній грошовий потік, щоб продовжувати виплачувати дивіденди, обслуговувати борг і залишатися привабливим для інвесторів.

На рис. 1 відображено динаміку росту курсу акцій компанії ExxonMobil за вересень – листопад 2022 року

Рисунок 1 – Динаміка росту курсу акцій (у дол. США) компанії ExxonMobil за вересень – листопад 2022 року [8]

Серед інших нафтових компаній акції ExxonMobil виплачують найбільше дивідендів. Середня дивідендна дохідність становить близько 5,5 % [5]. Керівництво підприємства активно працює над зниженням збитків. За прогнозами аналітиків, до 2025 року операційний дохід зросте на 800-110 мільярдів доларів США. Незважаючи на прибутковість ExxonMobil Securities і постійні виплати дивідендів, доцільно диверсифікувати портфель, додавши активи іншим великим компаніям. Це необхідно, якщо є розумні передумови для збільшення вартості акцій. Тому дуже важливо формулювати стратегії на основі аналітичних даних. Exxon має неймовірно високу маржу в своєму портфелі. Видобуток природного газу компанією значно перевищує свій 10-річний діапазон, а переробка та видобуток нафти компанії знаходяться поблизу верхньої межі 10-річного діапазону. Рентабельність хімічної продукції компанії знаходиться на нижній межі діапазону через зростання виробництва, однак ми очікуємо відновлення тут.

Загалом прибутковість залишається дуже високою у другому кварталі 2022 року і спостерігається потенціал для подальшого відновлення. У найближчій перспективі фахівці не вбачають причин для змін, оскільки компанія продовжує зосереджуватися на покращенні свого балансу, а не на збільшенні виробництва [5]. Річний прибуток за квартал перевищив 35 мільярдів доларів. Це означало б прибуток понад 8 % відносно ринкової капіталізації понад 420 мільярдів. Компанія продовжує реалізувати значну структурну економію та приблизно 20 мільярдів доларів щорічних капітальних витрат [5].

Tesla, Inc. проектує, розробляє, виробляє, здає в оренду та продає електромобілі, а також системи генерації та зберігання енергії в США, Китаї, по всьому світу. Компанія працює у двох сегментах: автомобільному виробництві й збуту та зберіганні енергії. Автомобільний сегмент компанії пропонує електричні транспортні засоби, а також продає автомобільні регуляторні

кредити. Цей сегмент також займається наданням негарантійних післяпродажних послуг транспортним засобам, продажем вживаних автомобілів, роздрібною торгівлею та страхуванням транспортних засобів, а також продажем продукції через свої дочірні компанії іншим клієнтам.

Сегмент генерації та зберігання енергії займається проєктуванням, виробництвом, встановленням, продажем і орендою продуктів для виробництва сонячної енергії та накопичення енергії, а також супутніми послугами для житлових, комерційних і промислових клієнтів, комунальних підприємств через свій веб-сайт, магазини та галереї, а також через мережу торгових партнерів. Другий квартал був складним для Tesla. Збої в глобальному ланцюжку поставок і зростання вартості сировини особливо вплинули на два нових заводи, які нарощують свої потужності в Техасі та Німеччині. Виробництву на фабриці в Шанхаї, а також споживчому попиту перешкождали блокування, оскільки Китай продовжував впроваджувати власну політику відносно поширення COVID-19. Незважаючи на стримуючі фактори, які були на початку року, Tesla все одно збільшила продажі у другому кварталі на 42 % порівняно з аналогічним періодом минулого року та отримала 621 мільйон доларів вільного грошового потоку [6]. Важливим мінусом для інвесторів завжди була оцінка компанії. Але компанія працює над зниженням витрат. На нещодавній конференції для інвесторів керівник відділу зв'язків з інвесторами Tesla, Мартін Вієха, сказав, що вартість автомобіля Tesla становила 84 000 доларів США в 2017 році, а нещодавно впала до 36 000 доларів США за автомобіль. Продовження цієї тенденції дозволить Tesla вийти на ринок дешевих електромобілів, що має сприяти масовому проникненню сектору електромобілів.

Динаміка росту курсу акцій компанії Tesla за вересень – листопад 2022 року відображена на рис. 2.

Рисунок 2 – Динаміка росту курсу акцій (у дол. США) компанії Tesla за вересень – листопад 2022 року [8]

Нещодавно компанія подала документи, в яких повідомляється, що вона оцінює потенціал будівництва заводу з переробки гідроксиду літію на

узбережжі Мексиканської затоки в Техасі. Це був би ще один спосіб оптимізувати ланцюг поставок і контролювати витрати. Майбутнє, безумовно, виглядає для Tesla яскравим. Для інвесторів, які шукають інвестиції на багато років чи десятиліть у майбутньому, покупка Tesla прямо зараз може мати сенс.

Бета-коефіцієнт є показником, який демонструє зміни цінного паперу відносно ринку. Усереднений показник – 1. Тому, якщо бета менша за 1, цінний папір зростає або падає повільніше від ринку. Якщо ж бета більша за 1, то він зростає або падає швидше від ринку. Наприклад, коли економіка держави зазнає збитків у 10 %, тоді акції компанії, чия ринкова бета дорівнює 1,3, матимуть збитки на 13 %. Орієнтуючись на статистику, у компаній, яких можна віднести до «блакитних фішок», показник ринкової бети частіше вищий за 1 [7]. З цього можна зробити висновок, що якщо в економіці країни виникають певні труднощі, тоді вартість таких акцій знижуватиметься набагато швидше, ніж повинна була б. Деякі відомі компанії, у яких бета вища за 1, мають велику кількість інвесторів. Серед таких: Apple, Amazon, Facebook, Tesla, Nvidia тощо. Найбільший показник у Tesla – 1,99, від інвестицій у цінні папери цієї компанії початківцю все ж варто утриматися.

Висновки. Економічні кризи трапляються час від часу. Відбуваються спади і депресії. Ті, хто має «холодну голову», дисципліну та розуміння того, що історично ринки завжди відновлювалися після кризових подій, можуть придбати активи за вигідними цінами та отримати надлишковий прибуток. Незважаючи на кризи, спричинені пандемією, військовими конфліктами, торговельними війнами, тощо, компанії, які вже впевнено стоять на міжнародній арені, майже не відчують впливу криз на свій фінансовий стан. З іншого боку, варто зазначити, що не завжди найбільші компанії світу, які здобули популярність в кожному куточку планети, є гарним прикладом для інвестування. Варто вміти оцінювати інвестиційні можливості різних компаній з метою збереження та примноження власних коштів. Важливим ще є те, що для успішних капіталовкладень краще диверсифікувати власний інвестиційний портфель. Більшість інвесторів зазначають, що завдяки цьому, у них є більше гарантій на те, що в майбутньому вони отримають вищий, а головне, гарантований прибуток.

Література:

1. Investment Ideas, 2022. Goldman Sachs Asset Management. URL: https://www.gsam.com/content/dam/gsam/pdfs/international/en/articles/2022/AM_Investment_Ideas_2022_A4.pdf?sa=n&rd=n (дата звернення: 19.11.2022).
2. 11 best investments in 2022. Bankrate. James Royal. URL: <https://www.bankrate.com/investing/best-investments/#crypto> (дата звернення: 16.11.2022).
3. World investment report 2022. UNCTAD. URL: <https://worldinvestmentreport.unctad.org/world-investment-report-2022/> (дата звернення: 19.11.2022).
4. ЮНКТАД: Доповідь про Світові Інвестиції 2022. Дніпропетровське інвестиційне агентство. URL: <https://dia.dp.gov.ua/yunktad-dopovid-pro-svitovi->

investici%D1%97-2022/ (дата звернення: 15.11.2022).

5. Oil Investing In An Anti-Oil World, Why Exxon Mobil Will Generate Strong Returns. SEEKING ALPHA, 2022. URL: <https://seekingalpha.com/article/> (дата звернення: 16.11.2022).

6. Should You Invest in Tesla Right Now? The Motley Fool. Howard Smith. 2022. URL: <https://www.fool.com/investing/2022/09/18/should-you-invest-in-tesla-right-now/> (дата звернення: 21.11.2022).

7. Не купуйте акції Tesla. Чому акції великих компаній із США не гарантують прибутку. MC.TODAY. 2021. URL: <https://mc.today/uk/blogs/ne-kujete-aktsiyi-tesla-chomu-aktsiyi-velikih-kompanij-iz-ssha-ne-garantuyut-pributku/> (дата звернення: 04.11.2022).

8. Про компанію Tesla Motors Inc. Freedom Finance. URL: <https://ffin.ua/stocks/TSLA> (дата звернення: 15.11.2022).

9. Звіт про фінансові результати. Google Фінанси. URL: <https://www.google.com/finance/quote/TSLA:SWX?hl=uk&window=6M> (03.11.2022).

***Abstract.** This article clarifies modern problems in the investment process, factors that affect the investment capacity of investors. It was also substantiated, against the background of which crises, the shares of large companies have decreased in value over the past few years. It was determined how an investor can get the highest income in the shortest time and what risks he must take into account. The research revealed the companies that are the best way to invest capital, as well as the reasons why some of the largest companies in the world are risky and unsuccessful ways to invest equity capital.*

***Keywords:** investment, dividends, investment activity, crisis, capital investment.*

Стаття відправлена: 25.11.2022

Атаманчук З. А., Біла І. В.